

Ocjene i prikazi

Katarina Gerometta

Dubravka Balen-Letunić i Ante Rendić-Miočević, “Čarolija igre. Igračke u pretpovijesti i antici iz zbirki Arheološkoga muzeja u Zagrebu”, Arheološki muzej u Zagrebu, 2012., 64 str.

U razdoblju od 27. siječnja do 1. travnja 2012. u Arheološkom muzeju u Zagrebu bila je postavljena izložba *Čarolija igre* na kojoj je predstavljeno dvjestotinjak predmeta interpretiranih kao dječje igračke i posudice za dohranjivanje djece. Najviše su bili zastupljeni keramički predmeti, a izložene su i igračke od stakla, srebra, bronce, olova i kosti. Svi predmeti pripadaju zbirkama Arheološkog muzeja u Zagrebu te su datirani u prapovijesno i antičko razdoblje. U uvodnom poglavlju kataloga koji prati izložbu, autori postava napominju da je riječ o obnovljenoj, djelomično izmijenjenoj i proširenoj izložbi sličnog naslova – *Igračke u prethistoriji i antici* – realiziranoj 1982. godine u suradnji Arheološkog muzeja u Zagrebu i varaždinskoga Gradskog muzeja. Katalog izložbe podijeljen je u dva poglavlja: “Igre i igračke u pretpovijesti” te “Igre i igračke u antici”, nakon čega slijedi 135 kataloških jedinica. Budući da za starije i srednje kameno doba o igračkama i igri gotovo da i nema materijalnih dokaza, na izložbi su predstavljeni pretpovijesni predmeti koji se datiraju od razdoblja mlađeg kamenog doba do mlađeg željeznog doba. Dubravka Balen-Letunić, autorica poglavlja o igračkama u pretpovijesti, napominje da su se kroz ovo dugo razdoblje igračke zasigurno izrađivale i od organskog materijala, poput drva, kože, slame, vune i sl., koji su podložni propadanju, te o njima danas imamo malo dokaza. Vjerojatno su djeca u igri upotrebljavala i razne predmete iz okoliša – oblutke, drvene štapove, kućice puževa itd. Najbrojnije su sačuvane igračke one oblikovane po uzoru na svakodnevne uporabne predmete, kao primjerice minijaturne posude izrađivane od keramike. One su vrlo često oblikom i ukrasom oponašale posude standardnih dimenzija, što je omogućilo njihovo smještanje u određene kulturne skupine. Posudice za djecu izrađivali su odrasli, ali i sama djeca, što je vidljivo prema sačuvanim otiscima dječjih prstića. Osim zabavne, takve igre imale su i odgojnu funkciju. Od ostalih vrsta keramičkih predmeta koji su služili igri, najčešći su maleni stolovi, čamci, zvečke, figurice koje prikazuju životinje i sl.

Ante Rendić-Miočević autor je poglavlja o igračkama u antici, o čijem značenju za ovo razdoblje svjedoče mnogobrojni arheološki nalazi. O antičkim igrama saznajemo i iz prikaza

na oslikanim vazama, freskama i mozaicima te figuralnoj plastici. Jedan od najčešćih nalaza bile su metalne ili keramičke zvečke, zatim bočice različitih oblika koje su služile i kao sisaljke, lutke izrađene od različitih materijala koje su često bile posvećivane različitim božanstvima. Djeca su se igrala figuricama životinja, loptom, ali i igračkama koje su oponašale oružje. Posebno su njegovali igre u kojima se natječe veći broj igrača, kao što su igre s numeriranim kockicama ili one nalik šahu. Osim zahvaljujući arheološkim nalazima, o igrama i igračkama u antici saznajemo iz antičkih literarnih izvora, među kojima su najpoznatiji pisci Plutarh i Pausanija. Predmeti korišteni za igru još uvijek su nedovoljno valoriziran dio pretpovijesne i antičke materijalne kulture pa stoga katalog *Čarolija igre* predstavlja osobit uvid u nekadašnje igre i igračke.